

Jonas Gahr Støre er skeptisk til eurosamarbeidet og synes det er greit at et norsk EU-medlemskap ikke er aktuelt nå. Mens han holder fast på at EØS-avtalen er en absolutt **nødvendighet** for Norge.

Bekvem utenfor EU

AKTUELL

Navn: Jonas Gahr Støre

Alder: 51

Bosted: Oslo

Bakgrunn: Utdannet statsviter i Frankrike, spesialrådgiver ved Statsministerens kontor, stabssjef i WHO, generalsekretær i Norges Røde Kors.

Stilling: Utenriksminister (Ap)

Aktuell: Euroen er i krise, og både ja-siden og EØS-avtalen raser nedover på meningsmålinger. Ja-mannen Jonas Gahr Støre forsvaret EØS, men ikke euroen og norsk medlemskap nå.

– Under 14 prosent er for norsk EU-medlemskap. Hva tenker du om den stadig dalende EU-interessen?

– Det er ikke overraskende. Det ene er at EU-saken ikke står på dagsorden, spørsmålet er hypotetisk. Det andre er at nordmenn opplever at det går bra med Norge mens EU har problemer. Da er det ikke rart at nordmenn ikke ønsker å gjøre en endring nå.

– Lar du deg påvirke av de samme faktorene?

– Ja, jeg ser også an situasjonen. Det vil ikke være riktig å forandre på det som er vår politikk i dag, nemlig å ha et nært samarbeid med EU gjennom EØS-avtalen. En søknad om medlemskap er i dag ikke aktuelt, og det er jeg bekvem med.

– Sett i lys av eurokrisen, er det en fordel eller ulempe for Norge at vi står utenfor eurosonen?

– Det ville ikke ha vært en fordel å være med nå. Det er fordi euroen er et prosjekt som er satt opp med mangelfulle institusjoner. Det gjør at krisen som har oppstått rammer alle eurolandene. Krisen har ikke noen åpenbar løsning, og det er en stor utfordring for eurolandene, de andre EU-landene, men indirekte også for oss. Går det dårlig i Europa, er det dårlig for Norge.

– Hadde krisene i Hellas og Italia oppstått hvis de hadde hatt ansvar for sine egne valutaer?

– Denne krisen bunner i at landene har operert med vedvarende høye underskudd og høy gjeld. Det er ikke gitt at de hadde fått til en mer ansvarlig politikk om de hadde drakme eller lire. Uten euro hadde de ikke hatt fordelene av lav rente som euroen har gitt dem, men landene kommer ikke unna at det er nasjonale vedtak som har satt dem i den situasjonen de er i. Situasjonen ville ha vært like alvorlig om de hadde gjort det på utsiden av euroen.

– Men hadde det vært mulig å strekke strikken så langt om de hadde hatt egne valutaer?

– Nei, det hadde nok vært vanskelig. På den annen side får de nå støtte gjennom eurosamarbeidet. Det er mange hypotetiske sider ved hvordan situasjonen ville ha vært hvis disse landene hadde hatt sine egne valutaer.

– I Norge synker oppslutningen også om EØS-avtalen. Hva tror du er årsaken til det?

– EØS-avtalen merker også utfordringen med at Europa har problemer. Men jeg vil ikke konkludere med at det er stor motstand mot avtalen uti fra den målingen du henviser til. Det ble stilt spørsmål i målingen om et alternativ som etter min mening ikke er noe alternativ, nemlig å gå tilbake til en handelsavtale vi gikk bort ifra for snart 20 år siden. Siden EØS-avtalen ble vedtatt har den aldri stått sterkere i Stortinget enn den gjør i dag. Jeg tror også det er oppslutning om EØS-avtalen i det norske folk som en god måte å ivareta norske interesser på, både arbeidsplasser, eksportmuligheter og likebehandling.

– Hva tenker du om holdningen at folk vil ha løsere tilknytning til EU når EU har problemer?

– Det er et perspektiv man kan forstå. Men for meg ville det å svekke en avtale som gir oss rettsbeskyttelse og like rettigheter i en tid med mye usikkerhet, være å gamble med norske interesser og arbeidsplasser. Det vil være et usikkerhetsspill jeg tror hele Norge vil tape på. I krisetider er mangel på tillit og sikkerhet alltid en stor utfordring. EØS-avtalen gir oss både tillit og sikkerhet. Derfor vil jeg ikke gå inn for å svekke den.

– Et utvalg er i ferd med å evaluere EØS-avtalen. Hvordan mener du EØS-avtalen kan gjøres bedre?

– Det har jeg tenkt å vente med å si noe om til forskningsresultatet foreligger. Utvalget kommer med sin konklusjon om noen få uker, så får vi ta den debatten da. Jeg skal ta ansvar for å legge fram en stortingsmelding om hvilke sider ved avtalen som eventuelt kan forberedes. Jeg har merket meg at også EU ser fram til rapporten fordi de har tillit til at den er grundig og belyser alle sider ved en avtale som er ganske unik i Europa.

– Norge kan for første gang siden EØS-avtalen trådte i kraft la være å implementere et EU-direktiv – Postdirektivet. Hvordan kan det påvirke EØS-avtalen?

– EØS-avtalen har åpning for bruk av reservasjonsrett. Jeg mener man skal tenke seg nøye om før man bruker den retten. Nå har vi valgt å signalisere at vi reserverer oss. Det fratar oss ikke ansvar for å prøve å finne en løsning på det aktuelle spørsmålet. Det ligger faktisk i avtalen at vi skal jobbe for å finne en løsning. Jeg understreker at reservasjonsretten er en rett avtalen gir oss, og da vil jeg ikke si at det setter avtalen i fare. Men vi er heller ikke tjent med mange slike saker.

– Det var den formelle biten, vi kan reservere oss. Men hva vil det gjøre med samarbeidet mellom Norge og EU hvis vi for første gang sier nei?

– Jeg ønsker ikke å snakke Norge inn i en vanskeligere situasjon enn nødvendig. Jeg legger til grunn at vi følger avtalens bokstav i å håndtere en slik situasjon, og at det ikke kommer til å svekke EØS-avtalen.

– Du er kanskje Norges mest iherdige ja-mann. Hvordan påvirker situasjonen i EU din holdning til norsk medlemskap?

– Norges mest iherdige ja-mann er nok en litt ufortjent tittel. Gitt kontinentets historie, har jeg aldri lagt skjul på at jeg ser på samarbeidet i EU som et framskritt for Europa. Jeg tror det er riktigere at landene kommer sammen for å finne løsninger enn at de ender opp med å gå mot hverandre. Men jeg har i mange innlegg i skrift og tale vært kritisk til flere sider ved hvordan EU-samarbeidet er organisert på, hvordan det er blitt utviklet og hvordan de store landene dominerer på en uproblematisk måte. Det som nå skjer i EU mener jeg er grunn til både å debattere og kritisere. For meg ligger det i demokratiet at jeg både kan være for EU-samarbeidet og samtidig være kritisk til det.

– Betyr det at din holdning til norsk medlemskap ikke har latt seg påvirke?

– Jo, det har latt seg påvirke. Men jeg mener fortsatt at i det demokratiske samarbeidet i Europa bør Norge være med på innsiden. Samtidig har du hørt meg si at jeg vil ikke ta initiativ til eller mene at det er påkrevd at Norge bør sette opp den debatten nå. I det ligger det at jeg mener at norske interesser er godt ivarettatt i dag.

– I forbindelse med eurokrisen har du sagt det bør være sterkere overnasjonal styring i EU. Samtidig er nettopp overnasjonal styring noe mange nordmenn er skeptisk til. Hva tenker du om den kontrasten?

– Jeg svarte ikke ut ifra hva som er det beste for å vinne over det norske folk. Spørsmålet dreide seg om hva som trengs for å styre en felles valuta. Jeg konstaterer at hvis du har en felles valuta, må du også ha virkemidler til å håndtere situasjonen som har oppstått nå. De virkemidlene finnes ikke i dag. Skal en felles valuta ha tillit også i krisetider, særlig når den samler 17 ganske ulike land, må det sterkere institusjoner til. Det er en faglig observasjon.

– Du har uttrykt at du støtter EU som prosjekt. Støtter du på tilsvarende måte euroen som prosjekt?

– Land som har innrettet økonomien sin likt, og som har felles økonomiske spilleregler og sammenfallende grenser for underskudd og gjeld, kan dra fordel av en felles valuta. Hvis valutasonen derimot er satt sammen av land med store forskjeller, det er svak økonomisk disiplin, og valutaen mangler institusjoner til å håndheve vanskelige situasjoner, er jeg skeptisk til prosjektet.

– Det er jo den situasjonen EU er i nå.

– Ja, det er det vi ser tegn på nå. Gitt den organiseringen euroen har i dag er jeg skeptisk til prosjektet fordi krisesituasjonen kan bli så alvorlig. Men jeg ser ikke på oppløsning av en felles valuta som et alternativ. Nå må politiske ledere ta ansvar, gjenopprette tillit, og få orden i eget hus.

HAAKON BARSTAD

haakon.barstad@nationen.no

NATIONEN
DIREKTORER: HANSEN/SANDVIG 100 2011 2011 www.nationen.no

LANDBRUK • Viktig elkontroll som forhindrer brann
POLITIKK • På patrulje i distriktene i Nord-Trøndelag
HÅNDVERK • Tradisjonsrikt glassverk travelt før jul

EU-4-5
EU-flagget

EU-oppslutningen halvert på ett år

EU-silhengerne her til lands utgjør rekordlave 13,7 prosent. Det er under halvparten så mange som for ett år siden. Lederne for de tre EU-positive ungdomspartiene mener alle at medlemskap er like riktig som før.

NY FRP-JOBBE
«Hvordan skal vi få en bedre fordeling av arbeidsplasser?», spør FrP-utvalget. De har fått en rapport som viser at det er store forskjeller i lønnsnivået mellom ulike deler av landet. Det er også store forskjeller i arbeidsledigheten.

NÆRSKOLEN 7
Mindre konkurranse med samme mål. Forvaltningsminister Rigmor Aasen etterlyser mer konkurranse på vareneval i butikkanne.

LANDBRUK 8
Bønder tar Statskog til høyesterett. Bønder i Ringsaker anker en dom som sier de ikke får erstatning for tapte beagere rett inn på kornet til høyesterett.

NÆRSKOLEN 9
Senker tollsatsen på importert lam. Norske kjøttgjere er raske. Mandag kommer første lam importert lam fra Wales til Jæren.

AKTUELL 18-19
Gir staten skylda. Lederne for de tre EU-positive ungdomspartiene mener alle at medlemskap er like riktig som før.

Nationen, 19. november: Ja-siden har aldri hatt lavere oppslutning. Kun 13,7 prosent sier ja.

GAMBLING

«For meg ville det å svekke en avtale som gir oss rettsbeskyttelse og like rettigheter i en tid med mye usikkerhet, være å gamble med norske interesser og arbeidsplasser.»

JONAS GAHR STØRE